

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Форма навчання – денна, заочна (скорочена програма)

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

Анотація

В навчальній дисципліні «Право соціального забезпечення» розглядаються загальнотеоретичні аспекти так і питання законодавчого регулювання соціального забезпечення громадян в Україні. Розкриваються умови та порядок реалізації конституційного права людини на соціальний захист у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, загальнообов'язкового державного соціального страхування, в системі надання соціальних послуг особам, які опинилися в складних життєвих обставинах. Приділяється увага дослідженню функціонування правового механізму призначення та виплати державних соціальних допомог, пільг, компенсацій та визначенню особливостей соціального захисту поліцейських та військовослужбовців.

Мета вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» є набуття ґрунтовних всебічних системно-теоретичних та науково-прикладних знань з предмету навчальної дисципліни; комплексне дослідження системи соціального забезпечення в Україні; вивчення норм законодавства в сфері соціального забезпечення та матеріалів юридичної та судової практики; формування формування у здобувачів вищої освіти навиків оволодіння сукупністю знань з правового регулювання відносин соціального забезпечення, прийняття ними обґрунтованих рішень щодо реалізації права на соціальне забезпечення, а також опанування ними механізму правового аналізу відповідних правових норм.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Право соціального забезпечення»

є:

- надання необхідного обсягу знань системи чинного законодавства у сфері соціального забезпечення, практики його застосування;
- вироблення у здобувачів вищої освіти вміння правильного та ефективного тлумачення та застосування норм законодавства у сфер соціального забезпечення;
- розвиток загальної юридичної культури та правового мислення, творчих та пізнавальних здібностей уміння мислити.

–

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу науково педагогічний працівник може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування

усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Здобувачі вищої освіти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також науково педагогічний працівник і здобувач вищої освіти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування науково педагогічного працівника і здобувача вищої освіти у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації в науково педагогічного працівника. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми «Право»):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК9. Здатність працювати в команді.
- ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми «Право»):

- СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві
- СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
- СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського

суду з прав людини

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми «Право»):**

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему..

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення» здійснюється у одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

Загальна оцінка за залік визначається як сума поточного контролю (до 100 балів)

В разі дистанційного (віддаленого) навчання семестровий залік здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП.**

За рішенням засідання кафедри здобувач вищої освіти може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів екзамену проводиться публічно.

Політика оцінювання– передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття права соціального забезпечення як галузі права.

Поняття та предмет права соціального забезпечення. Метод права соціального забезпечення. Структура права соціального забезпечення. Місце права соціального

забезпечення в системі права України. Співвідношення права соціального забезпечення з конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим правом. Система права соціального забезпечення. Поняття системи та структури права соціального забезпечення. Функції права соціального забезпечення. Поняття та класифікація принципів права соціального забезпечення. Забезпечення гендерної рівності в процесі реалізації права на соціальне забезпечення. Джерела права соціального забезпечення. Проблеми імплементації міжнародних соціальних стандартів у національне законодавство України.

Тема 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Загальна характеристика правовідносин у сфері соціального забезпечення. Поняття та основні ознаки соціально-страхових правовідносин. Особливості процедурних правовідносин. Соціально-забезпечувальні правовідносини та їх значення для реалізації права на соціальний захист. Особливості юридичних фактів як підстави правовідносин у сфері соціального забезпечення та їх види. Конституційні соціальні ризики. Страховий та соціальний стаж і порядок його обчислення. Поняття та види об'єктів правовідносин із соціального забезпечення: пенсія, соціальна допомога, соціальна послуга, пільга. Зміст правовідносин із соціального захисту: загальна характеристика. Підстави зміни та припинення правовідносин в сфері соціального забезпечення.

Тема 3. Суб'єкти права соціального забезпечення.

Поняття та види суб'єктів права соціального забезпечення. Фізичні особи як учасники правовідносин у сфері соціального забезпечення. Особливості представництва у праві соціального забезпечення. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Органи соціального захисту населення. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні установи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Суб'єкти, які сприяють реалізації права на соціальне забезпечення. Установи (заклади) соціальної підтримки.

Тема 4. Правові засади пенсійного забезпечення в Україні.

Система пенсійного забезпечення та його рівні в Україні. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Загальні умови пенсійного забезпечення за солідарною пенсійною системою. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсії за віком. Умови призначення та виплати пенсії в разі інвалідності. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника: умови призначення та порядок виплати. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній пенсійній системі. Пільгове пенсійне забезпечення. Порядок призначення та виплати пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Особливості функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення. Види пенсійних виплат та порядок їх здійснення в системі недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Значення обов'язкового державне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Особливості обчислення страхового стажу. Фонд соціального страхування України : його структура та повноваження. Економічний механізм формування коштів Фонду та порядок їх використання. Страхові випадки, умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності та тривалість її виплати. Допомога по тимчасовій непрацездатності: умови та порядок надання. Допомога по вагітності та пологах. Допомога на поховання. Забезпечення оздоровчих заходів. Правові засади медичного страхування в Україні.

Тема 6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Соціальний захист громадян в процесі їх трудової діяльності : особливості страхування. Суб'єкти страхування від нещасного випадку громадяни. Роботодавець як страхувальник. Поняття страхового ризику та страхового випадку. Нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання. Фонд соціального страхування від нещасних випадків як страховик. Фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованій особі ушкодженням її здоров'я. Страхові виплати та їх види. Страхова виплата втраченого заробітку (або відповідної його частини) залежно від ступеня втрати потерпілим професійної працездатності (щомісячна страхова виплата). Страхова виплата в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого). Страхова виплата пенсії по інвалідності потерпілому. Страхова виплата пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Страхова виплата дитині, яка народилася дитиною з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності. Страхова витрата на медичну та соціальну допомогу. Порядок розгляду справ про страхові виплати. Порядок та строки проведення страхових виплат.

Тема 7. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття як організаційно правова форма соціального захисту. Принципи страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття. Види забезпечення та соціальних послуг. Допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності. Допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні. Соціальні послуги за новим Законом України «Про зайнятість населення» : проблеми застосування. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та його роль в управлінні страхуванням на випадок безробіття. Порядок обчислення страхового стажу. Умови та тривалість виплати допомоги по безробіттю.

Тема 8. Правові засади надання соціальних послуг особам, які опинилися у важких життєвих обставинах.

Поняття, види, типи та класифікація соціальних послуг. Система надання соціальних послуг. та основні засади її функціонування. Базові соціальні послуги. Організація та фінансування надання базових соціальних послуг. Суб'єкти системи надання соціальних послуг. Права та обов'язки надавачів та отримувачів соціальних послуг. Об'єднання працівників системи надання соціальних послуг, об'єднання надавачів та отримувачів соціальних послуг. Порядок та умови отримання компенсації за догляд фізичним особам. Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг. Процедура організації надання соціальних послуг. Ведення випадку. Соціальні послуги догляду. Соціальні послуги особам, які постраждалим від домашнього насильства, насильства за ознакою статі та торгівлі людьми. Договірні засади надання соціальних послуг.

Тема 9. Організаційно-правові основи призначення та виплати соціальних допомог, компенсацій та пільг

Поняття та загальна характеристика державної допомоги у сфері соціального захисту. Підстави і порядок виплати соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми. Допомога по вагітності і пологах. Допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку та піклування. Допомога на дітей одиницею матерям. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та особам з інвалідністю.

Тема 10. Особливості соціального захисту військовослужбовців та поліцейських.

Соціальний статус військовослужбовців та працівників Національної поліції України. Особливості соціального захисту військовослужбовців та працівників Національної поліції України. Основні пільги, що надаються військовослужбовцям та членам їх сімей. Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб

Тема 11. Правові засади соціального захисту у сфері сприяння зайнятості.

Додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці. Стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць та працевлаштування безробітних.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV .. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.10. 2005 р. № 2866-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
8. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
9. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796- 12 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>
12. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 03.07.1991 р. № 1282-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>
13. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
14. Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років : Закон України від 17.04.1991 р. № 962-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-12>
15. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788-XII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>

II Основна

1. Пенсійні правовідносини в Україні : монографія / [Н. М. Хуторян та ін. ; відп. ред.: Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна] ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юридична думка, 2013. 274 с
2. Право соціального забезпечення України: підруч. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. Пилипенко П.Д. 3тє вид., переробл. і доповн. К.: Ін Юре, 2010. 504 с.
3. Право соціального забезпечення, : навч. посіб. / авт.: Ярошенко О. М., Слюсар А. М., Ветухова І. А. та ін.. Харків, 2019. 376 с.
4. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції : монографія / [Н. М. Хуторян та ін. ; відп. ред. Н. М. Хуторян] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Харків : Право, 2018. 255 с.
5. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.

III Інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційні ресурси - [книжковий фонд](#) читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – www.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Верховного Суду України – <http://www.scourt.gov.ua/>.
3. Головне управління юстиції у Львівській області - obljustlviv.gov.ua
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського -<http://www.nbuv.gov.ua>